

УДК 347.78

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Богданов Сергій Миколайович, доцент кафедри менеджменту організацій та логістики, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Запорізький Національний Університет» м. Запоріжжя.

Котко Дар'я Володимирівна, ДВНЗ «Запорізький Національний Університет» м. Запоріжжя.

Машин Владислав Вадимович, ДВНЗ «Запорізький Національний Університет» м. Запоріжжя.

Bohdanov Serhiy, Associate Professor of Organization Management and Logistics, Ph. D., Associate Professor, SHEE "ZAPORIZHZHYA NATIONAL UNIVERSITY", Zaporizhzhya.

Kotko Dar'ya, SHEE "ZAPORIZHZHYA NATIONAL UNIVERSITY", Zaporizhzhya.

Mashyn Vladyslav, SHEE "ZAPORIZHZHYA NATIONAL UNIVERSITY", Zaporizhzhya

Bohdanov S., Kotko D., Mashyn V. The comparative analysis of the administrative management principles effect on the activities of legislative body of Ukraine and the United States of America.

The article presents the elements of administrative management, proposed by the founder of the classical school of management Henri Fayol. Recent researches and publications of domestic and foreign researchers who were involved in the study of these aspects have been analyzed. The influence of the administrative management principles on the organization and activity of the legislative branch of government by the example of the two countries' parliaments - Verkhovna Rada of Ukraine and the Congress of the United States of America has been comparatively analyzed. The implementation features of the principles of administrative management - planning, organization, government (delegation), coordination and monitoring - in state bodies of legislative power have also been investigated. The effectiveness of the application of these principles of administrative management in the activities of deputies meetings of Ukraine and the United States of America has been analyzed. The significant risks arising from ignoring the application elements of control from the administrative management in the activity of the legislative branch of the government in two countries have been identified. According to the research the significant influence exerted by the elements of control from the administrative management on the effectiveness of the legislative body activity has been identified.

Богданов С.М., Котко Д.В., Машин В.В. Компаративний аналіз впливу принципів адміністративного менеджменту на діяльність органів законодавчої влади України та Сполучених Штатів Америки.

В статті розглянуто елементи управління адміністративного менеджменту, що були запропоновані засновником класичної школи управління Анрі Файолем. Проаналізовано останні дослідження та публікації вітчизняних та закордонних дослідників, що були задіяні у вивчення даних аспектів. Проведений компаративний аналіз впливу принципів адміністративного менеджменту на формування та діяльність органів законодавчої гілки влади на прикладі парламентів двох країн - Верховної Ради України та Конгресу Сполучених Штатів Америки. Були досліджені особливості реалізації принципів адміністративного менеджменту - планування, організації, влади (делегування), координації та моніторингу - в державних органах законодавчої влади. Проаналізовано ефективність застосування даних принципів адміністративного менеджменту в діяльності зборів народних обранців України та Сполучених Штатів Америки. Виявлено суттєві ризики, що виникають у наслідок ігнорування застосування елементів управління адміністративного менеджменту в діяльності законодавчої гілки державної влади двох країн. На підставі проведеного дослідження визначено істотний вплив, що здійснюється елементами управління адміністративного менеджменту на ефективність діяльності законодавчих органів влади.

Богданов С.Н., Котко Д.В., Машин В.В. Компаративный анализ влияния принципов административного менеджмента на деятельность органов законодательной власти Украины и Соединенных Штатов Америки.

В статье рассмотрены элементы управления административного менеджмента, предложенные основателем классической школы управления Анри Файолем. Проанализированы последние исследования и публикации отечественных и зарубежных исследователей, которые были задействованы в изучение данных аспектов. Проведен компаративный анализ влияния принципов административного менеджмента на формирование и деятельность органов законодательной ветви власти на примере парламентов двух стран - Верховной Рады Украины и Конгресса Соединенных Штатов Америки. Были исследованы особенности реализации принципов административного менеджмента - планирования, организации, власти (делегирования), координации и мониторинга - в государственных органах законодательной власти. Проанализирована эффективность применения данных принципов административного менеджмента в деятельности собрания народных избранников Украины и Соединенных Штатов Америки. Выявлены существенные риски, возникающие вследствие игнорирования применения элементов управления административного менеджмента в деятельности законодательной ветви государственной власти двух стран. На основании проведенного исследования выявлено существенное влияние, оказываемое элементами управления административного менеджмента на эффективность деятельности законодательных органов власти.

Постановка проблеми. Сучасні зміни у світі та в суспільстві, в методах взаємодії з ними ставлять нові завдання перед керівними ланками організацій. Дедалі складнішим стає знайти потрібний ритм для ефективної діяльності будь-яких організацій в сучасних умовах великої конкуренції. Для пошуку оптимальних методів управління менеджерами часто застосовуються різноманітні принципи та теорії. Серед інших особливе місце займають принципи та елементи управління, що були запропоновані теоретиком класичного менеджменту, батьком теорії сучасного менеджменту Анрі Файолем, ідеї якого визнані фундаментальною частиною сучасних концепцій управління.

Світовий досвід показав, що застосування принципів адміністративного менеджменту будь-якою організацією дозволяє розумно визначати пріоритети її діяльності, правильно планувати її розвиток, а також швидко та ефективно застосовувати корегуючі дії у разі необхідності. Органи державної влади загалом та законодавчі безпосередньо мають свою специфіку функціонування. Але, як особливий вид організації, також використовують принципи, покладені в основі теорії А. Файоля, в своїй діяльності з метою покращення своєї роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень і публікацій відчизняних та закордонних науковців, які займалися вивченням менеджерських аспектів в управлінській діяльності можна назвати праці наступних дослідників: А. Рачинський, Б. Бозман, Д. Болді, Дж. Вульф, Е. Майо, М. Мескон, М. Альберт і Ф. Хедоурі, П. Окойн, Д. Осборн, Т. Геблер і П. Пластрик, К. Полліт, Л. Рю та Л. Біар, Л. Террі, К. Худ та інші.

Метою даної статті є розгляд елементів адміністративного менеджменту як невід'ємної частини ефективного функціонування державних органів законодавчої влади на прикладі Верховної Ради України та Конгресу Сполучених Штатів Америки.

Результати дослідження. Вплив принципів адміністративного менеджменту на діяльність Верховної Ради України та Конгресу Сполучених Штатів Америки можна представити через вивчення п'яти елементів управління за А. Файолем: *планування, організація, влада (делегування), координація, моніторинг* [1].

Планування. Менеджери повинні розробляти стратегії і цілі, щоб визначити етапи плану та технології його імплементації.

Верховна Рада України є носієм верховної законодавчої влади в країні. Вона розглядає подані законодавчі пропозиції та проекти законів, приймає їх та зобов'язує Президента підписати прийняті закони або ж застосувати своє право вето.

Верховна Рада України згідно з Конституцією України працює сесійно [2]. Чергові сесії Верховної Ради починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року. Позачергова сесія Верховної Ради за звичайних обставин скликається не пізніше як у десятиденний термін після надходження пропозиції про її скликання.

З метою підвищення ефективності діяльності складаються календарні плани роботи сесій Верховної Ради. В них визначаються основні питання, які мають бути розглянуті під час сесії [3].

Порядок денний сесії Верховної Ради затверджується Верховною Радою для кожної сесії. Він містить у собі наступні розділи:

1. Питання, які повністю підготовлені до розгляду Верховною Радою і надані народним депутатам у встановленому порядку;

2. Питання, підготовку і доопрацювання яких Верховна Рада доручає здійснити комітетам, тимчасовим спеціальним комісіям, а також законопроекти, що були визначені Президентом України як невідкладні.

У плануванні своєї діяльності члени Верховної Ради спираються на ряд принципів, які відображені в Конституції України та Регламенті Верховної Ради:

- Законність – у своїй діяльності представники Верховної Ради діють, спираючись на Конституцію України, закони України;
- Народовладдя – Верховна Рада України – це орган, що виконує волю народу – єдиного джерела влади та носія суверенітету;
- Гласність – Верховна Рада України, виконуючи волю суспільства, постійно здійснює інформаційний обмін з представниками суспільства;
- Колегіальність – парламент приймає рішення завдяки колективній роботі його членів та затверджує їх простою або конституційною більшістю голосів народних депутатів;
- Виборність – Верховна Рада України – це виборний орган, усі члени якого отримують право на здійснення представницької влади в об'ємі, делегованому сувереном влади – народом;
- Професійність у діяльності парламенту – протягом скликання члени парламенту можуть у будь-який час збиратися для прийняття рішень з питань в межах своєї професійної компетенції [4].

Світ постійно змінюється останні кілька років, і офіси представників Конгресу США докладають масу зусиль, щоб адаптуватися до цих змін і належним чином планувати свою діяльність на засіданнях Конгресу.

Дослідження Congressional Management Foundation (CMF) показало, що Конгресмени і сенатори, які інвестують свій час на розробку письмового стратегічного плану на майбутню каденцію виконують більше, ніж офіси конгресменів і сенаторів, які добре організовані, але не мають чітких цілей і конкретних методів їх досягнення.

Більше 80% робочого часу члена Конгресу США йде на відповіді на вхідні повідомлення, роботу з кейсами, законодавчу роботу, відповіді на запити громадян і журналістів. Офіси конгресменів і сенаторів повинні планувати свій час, щоб переконатися, що 20% робочого часу, що залишилися, витрачаються на розробку майбутнього порядку денного [5].

Для ефективної розробки стратегії членам Конгресу пропонується відповісти на такі базові питання, які допомагають визначити, на що конгресмен або сенатор і його команда повинні робити ставки:

1. Чому ви балотувалися на посаду? Чого ви прагнете досягти?
2. Чим ви б хотіли запам'ятися?
3. За що ви вважаєте найбільше членів Конгресу, і чому?
4. Яке ваше бачення майбутнього Америки?
5. Які цінності та характеристики повинні супроводжувати ваш шлях і шлях вашої команди в Конгресі?

команди в Конгресі?

Цілі, над досягненням яких працює член Конгресу і його команда, є широкими та стратегічними, тобто формулюють пріоритети в діяльності члена Конгресу на наступні 2 роки мінімум. Такі цілі забезпечують чіткий стратегічний напрям, але зазвичай не висловлюють єдину діяльність. Зазвичай цілі випливають з таких джерел, як бачення або місії власної команди в Конгресі та визначення своїх сильних і слабких сторін, можливостей і загроз. Під час розробки цілей команда члена Конгресу проводить SWOT-аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз; визначає де збігаються переваги і можливості, а де – слабкі сторони і загрози. Такі проекти цілей, використовують найбільші можливості члена Конгресу і зводять до мінімуму найбільш серйозні загрози.

Розроблені цілі переходять в законопроекти члена Конгресу, які він представляє в одній з Палат Конгресу. Законопроекти являють собою концептуалізацію – послідовну стратегію для досягнення мети, а саме: конкретні завдання, які повинні бути завершені; особа (особи), відповідальні за кожну задачу; дата, з якої закон (його окремі частини) набуває юридичної сили.

Законопроект має бути представлений іншим членам Конгресу таким чином, аби переконати їх, що мета виправдовує роботу, необхідну для її досягнення; передбачає ефективний інструмент управління і визначення конкретних завдань і способів їх швидкого та ефективного вирішення.

Організація. Менеджери повинні організувати та забезпечити ресурси, необхідні для виконання зазначеного плану діяльності, включаючи сировину, матеріали, інструменти, капітал та людські ресурси.

Структура Верховної Ради України обумовлена її колегіальним, представницьким характером, функціями та компетенцією.

Станом на 27 грудня 2014 року у Верховній Раді налічується 422 депутати [3]. Кількісний склад ускладнює процес розробки та прийняття рішень, тож вимагає розподілу народних депутатів за структурними ланками. Тобто, робота законодавчого органу влади формується згідно спеціалізації окремих народних обранців за окремими напрямками їх законопроектної роботи – роботи в комісіях та комітетах з підготовки та попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень цих органів.

Ефективність організації діяльності Верховної Ради України значною мірою залежить як від її складу, так і від структури. Відповідно до Конституції України та Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» Верховна Рада України складається з наступних підрозділів:

1. Керівні особи, що обираються та відкликаються Верховною Радою України зі свого складу:

- Голова Верховної Ради України – веде засідання Верховної Ради;
- Перший заступник і заступник голови Верховної Ради України – відповідає за організацію підготовки питань до розгляду на засіданнях Верховної Ради.

2. Комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну роботу, розглядають питання, належні до повноважень Верховної Ради України, сприяють реалізації законів України та інших рішень парламенту та ін. Сьогодні Верховна Рада України налічує 30 комітетів з них 23 постійні. За галуззю діяльності їх можна розділити на комітети у сфері державного будівництва, у сфері господарської діяльності та у сфері соціально-культурного будівництва.

3. Тимчасові спеціальні комісії створюються відповідним рішенням Верховної Ради України для розгляду питань, які мають тимчасовий характер або не належать до профілю вже існуючих комітетів.

4. Тимчасові слідчі комісії створюються Верховною Радою за необхідності проведення розслідувань, щодо питань, які стосуються інтересів усього суспільства.

5. Апарат Верховної Ради України. До його повноважень входить здійснення правового, організаційного, документального, наукового, інформаційного, фінансово-господарського, соціально-побутового, матеріально-технічного, та іншого забезпечення діяльності Верховної Ради та народних депутатів України [4] [2].

Депутати VIII скликання Верховної Ради України входять до таких депутатських фракцій і груп:

- Фракція партії «Блок Петра Порошенка»;
- Фракція політичної партії «Народний фронт»;
- Фракція політичної партії «Опозиційний блок»;
- Фракція політичної партії «Об'єднання «Самопоміч»;
- Фракція Радикальної партії Олега Ляшка;
- Група «Воля народу»;
- Фракція всеукраїнського об'єднання «Батьківщина»;
- Група «Економічний розвиток»;
- Позафракційні [3].

21 листопада 2014 року 305 народних депутатів фракцій політичних партій «Блок Петра Порошенка», «Народний Фронт», «Об'єднання самопоміч», «Радикальної партії Олега Ляшка», ВО «Батьківщина» підписали коаліційну угоду у Верховній Раді України VIII скликання [3]. Таке об'єднання депутатських фракцій спрощує організацію роботи у Верховній Раді, оскільки сприяє єдності напрямку у діяльності депутатів.

Робота Конгресу Сполучених Штатів організована базуючись на трьох пересічних принципах: на основі політичних партій; за типами прийнятого законодавства; за власною лідерською організацією [6].

1. Партійна організація. Майже всі члени Конгресу обираються на основі їх приналежності до політичної партії. Вони є республіканцями або демократами. Третьою групою кандидатів є ті, які, як правило, називають себе незалежними представниками, однак, вони рідко обираються. Після обрання Конгресмени та Сенатори приєднуються до Республіканців чи Демократів. Обидва політичні партії мають комітети, аби допомогти сторонам приймати стратегічні і тактичні рішення. Обидві партії мають також комітети з передвиборчої кампанії, щоб допомогти членам Конгресу переобратися на майбутніх виборах та перемогти членів Конгресу від іншої партії.

2. Лідерська організація. Кожна політична партія обирає своїх власних лідерів. Ці лідери стають лідерами Конгресу. Партія з більшістю в Палаті Представників чи Сенаті має Лідерство, партія з меншістю в Палаті Представників чи Сенаті має позицію меншості (Табл. 1, Табл. 2).

Таблиця 1

Розподіл лідерства в Палаті Представників Конгресу США

Партія Більшості	Партія меншини
Спікер Палати	-
Лідер більшості	Лідер меншини
Помічник лідера більшості	Помічник лідера меншини
Партійний організатор від більшості	Партійний організатор від меншини

Таблиця 2

Розподіл лідерства в Сенаті Конгресу США

Партія Більшості	Партія меншини
Голова Сенату – Віце-президент США	
Тимчасовий Голова Сенату	-
Лідер більшості	Лідер меншини
Помічник лідера більшості	Помічник лідера меншини
Партійний організатор від більшості	Партійний організатор від меншини

3. Організація комітетів: фактична робота Конгресу та Палати представників, і Сенату здійснюється через комітети. Існує чотири типи комітетів: постійні комітети, спеціальні комітети, спільні комітети, погоджувальні комітети.

Постійні комітети функціонально організовані за принципом виконавчих департаментів. Всі законопроекти подаються до постійних комітетів і повинні пройти через ці комітети до їх затвердження Палатою Представників або Сенатом.

Спеціальні комітети створюються з особливих причин, щоб розслідувати поточні питання або проблеми, які не вирішуються за допомогою постійних комітетів.

Спільні комітети мають членів як з Палати представників, так і з Сенату. Вони створюються або для дуже важливих причин, таких як Об'єднаний комітет з розвідки, або дуже мирських причин, таких як Об'єднаний комітет щодо справ Бібліотеки Конгресу. Необхідність секретності спонукає до створення першого; вузьке значення спонукає створенню другого.

Погоджувальні комітети створюються кожного разу, коли законопроект прийнятий в різних редакціях в Палаті представників і Сенаті. Погоджувальні комітети призначені, щоб згладити відмінності. Ці комітети мають представників і з Палати представників, і з Сенату. Вони, таким чином, є свого роду спільною комісією, але вони працюють тільки до тих пір, доки даний законопроект не буде узгоджений.

Влада (делегування). Менеджери повинні використовувати авторитет і глибоке розуміння довгострокових цілей, делегування завдань та прийняття рішень на благо організації.

Характер влади Верховної Ради України визначається її повноваженнями. Відповідно до Конституції України повноваження парламенту розділені на дві групи:

1. Повноваження загального характеру – зміна конституції, призначення референдумів, затвердження програм розвитку країни, визначення основ зовнішньої та внутрішньої політики країни та ін.

2. Повноваження, що реалізуються лише прийняттям законів:

– Ті, що визначаються законами – права людини і громадянина, права народів та національних меншин, основи місцевого самоврядування та ін.

– Ті, що встановлюються законами – державний бюджет, податкова система, державні свята та ін [2].

У Конституції України прямо не забороняється і не дозволяється делегування законодавчих повноважень Верховною Радою. Але, оскільки нині в Україні не існує інших загальнонаціональних

або місцевих органів законодавчої влади, крім Верховної Ради України, то делегування вищезазначених повноважень не має місця [2].

Велика кількість обов'язків, що покладена на кожного члена Верховної Ради, може завадити плідному їх виконанню. З метою підвищення ефективності діяльності народних депутатів України певні функції делегуються ними помічникам та консультантам.

До ключових завдань помічника-консультанта входить виконання доручень народного депутата України щодо взаємовідносин з виборцями, органами влади та ЗМІ, допомога в проведенні прийомів громадян, звітів та зустрічей з виборцями та ін. Такий механізм передачі повноважень зменшує навантаження на депутата Верховної Ради та спрощує його роботу.

Делегування (або не делегування) законодавчої влади є темою обговорення в Сполучених Штатах протягом багатьох століть.

Законодавча влада не може передати право приймати закони до будь-яких інших рук. Таким чином, ті, хто отримав владу від Народу, не можуть передати її іншим.

Крім того, в Сполучених Штатах діє принцип заборони делегування (Nondelegation Convention). Конгрес США, будучи наділений «всіма законодавчими повноваженнями» за Розділом 1 Конституції Сполучених Штатів, не може делегувати цю владу нікому іншому [7].

Проте, Верховний Суд у справі Дж.В. Хемптон-Молодший і Ко проти Сполучених Штатів Америки в 1928 році виніс рішення про те, що делегування Конгресом законодавчої влади є частиною законодавчої сили Конгресу, що є відповідним Конституції доки, поки Конгрес використовує «зрозумілий принцип» для делегування: «у визначенні того, що Конгрес може зробити для іншої гілки влади», яким повинен бути характер делегування, його відповідність зі здоровим глуздом і необхідністю урядової координації [8].

Таким чином, Конгрес США має владу створювати державні установи, до яких він делегує повноваження видавати нормативно-правові акти відповідно до закону.

Однак, делегування повноважень однією гілкою влади іншій порушує принцип поділу влади, передбачений Конституцією США, а відповідно є не конституційним [9].

Координація. Всі операції в організації мають бути узгоджені так, щоб її функціонування та здобуття успіху було найбільш полегшене. У добре скоординованій організації кожна ланка працює злагоджено з іншими: всі операції виконуються впевнено і в певному порядку.

Координація роботи Верховної Ради України здійснюється базуючись на Законі України «Про Регламент Верховної Ради України» [4]. Але положення даного Регламенту і, разом з цим, порушення принципу дисципліни неодноразово порушувалися та ігнорувалися представниками законодавчої влади.

Серед найчастіших порушень дисципліни можна назвати наступні: вживання непристойних слів та висловлювань; використання під час проведення пленарного засідання плакатів, лозунгів, гучномовців та інших предметів, що можуть створювати перешкоди у проведенні засідання та не мають на меті забезпечення законодавчої діяльності; перешкоджання пленарному засіданню вигуками, вставанням з місця, розмовами по мобільному телефону тощо [3].

Варто також звернути увагу на недостатню жорсткість покарань щодо депутатів-порушників Регламенту. Так, основними методами боротьби з порушеннями є усне попередження порушника, вимога залишити пленарне засідання, оголошення перерви, позбавлення народного депутата права брати участь у пленарних засіданнях (до п'яти пленарних засідань) тощо [4].

Як вже зазначалось вище, Конгрес створює зі своїх членів різні комітети: постійні об'єднані комітети обох палат (їх небагато – з економіки, оподаткування та ін.), що координують діяльність конгресу у зазначених сферах; постійні спеціалізовані комітети кожної з палат (в палаті представників їх 22: по закордонних справах, за освітою і праці, юридичний та ін., в сенаті – 16: закордонних справ, фінансів, сільського господарства та ін.), які працюють над законопроектами, організують парламентські слухання, контролюють діяльність адміністрації і т.д. ; тимчасові спеціальні комітети для розслідування окремих питань (найчастіше за повідомленнями преси).

Науково-дослідницька служба Конгресу (НДСК) функціонує в рамках Бібліотеки конгресу з 1914 р. За дорученням членів конгресу і постійних комітетів палат проводить наступні види робіт: аналітичні довідки, консультації, висновки щодо законопроектів та переклади. Крім цього, НДСК сприяє в проведенні слухань у конгресі, проводить семінари для членів конгресу і координує програми науково-дослідних робіт. Формується вона на непартійною основі (без урахування партійної приналежності, як, втім, і всі інші допоміжні органи конгресу). У 1989 р в НДСК було зайнято 896 осіб, з них 860 – на повній ставці. Структурно служба складається з чотирьох підрозділів: аналітичних досліджень в області політики; документації та законодавчих матеріалів; довідково-

інформаційної служби; адміністративних служб. У 1987 фінансовому році НДСК представив інформацію на 443400 запитів членів і комітетів конгресу. Таким чином, Науково-дослідницька служба Конгресу сприяє координації роботи Конгресу і, відповідно, підвищує ефективність роботи останнього.

Моніторинг (контроль). Менеджери повинні порівнювати діяльність персоналу з прийнятим планом дій.

Парламентський контроль займає значне місце в діяльності Верховної Ради України як і в діяльності парламентів інших країн. Відповідно до чинної Конституції України функція парламентського контролю не лише залишилась за ним, але у певній мірі збагатилась [2].

Парламент, відповідно до встановлених Конституцією повноважень, безпосередньо або через свої органи здійснює контроль за забезпеченням конституційних прав, свобод та обов'язків громадян України, додержанням законів та інших актів, які вона приймає, виконанням загальнодержавних програм, а також за посадовими особами, яких вона обирає, призначає або затверджує.

Верховна Рада України здійснює контроль за наступними напрямками:

1. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та їх захист, який втілюється в життя через Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

2. Контроль за виконанням Державного бюджету України, який здійснюється перш за все через Рахункову палату;

3. Контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України, відповідно до Конституції України та Закону України «Про внесення змін до Конституції України»;

4. Прийняття рішення Верховною Радою України щодо направлення запитів до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів України чи Комітету Верховної Ради України;

5. Запити народних депутатів України на сесіях Верховної Ради України;

6. Контроль з окремих питань безпосередньо або через тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії в межах, визначених Конституцією та Законом України «Про внесення змін до Конституції України» [3].

Однією з форм діяльності Верховної Ради України є парламентські слухання, які є також одним із методів контролю. Головною метою парламентського слухання є доведення до відома Верховної Ради стану реалізації положень Конституції та законів України, розробка та затвердження рішень обов'язкового або рекомендаційного характеру щодо питань, які заслуховувались Верховною Радою.

Функція моніторингу Конгресу США відноситься до контролюючих повноважень Конгресу щодо діяльності виконавчої гілки влади, в тому числі численних американських федеральних агентств. Моніторинг з боку Конгресу включає контроль за федеральними установами, програмами, заходами та здійсненням політик. Конгрес виконує покладені на нього повноваження з моніторингу в основному через систему комітетів. Тим не менш, функція контролю, яку здійснює Конгрес з перших днів Республіки, використовується в найрізноманітніших видах діяльності та контекстах, включаючи дозволи, асигнування, розслідування, законодавчі слухання постійних комітетів, дослідження спеціальних комітетів тощо.

Нагляд є другорядною функцією відповідно до Конституції США. Конгрес не наділений повноваженнями на проведення дізнання або розслідування діяльності органів виконавчої влади; не має доступу до документів або матеріалів, наявних у виконавчій владі; не має права вимагати документи чи свідчення від органів виконавчої влади.

Нагляд також впливає з багатьох, різноманітних експрес повноважень Конгресу, передбачених в Конституції. Зокрема передбачається, серед інших повноважень і обов'язків, призначати відповідні фонди, формувати і забезпечувати армію, забезпечувати військово-морський флот, оголошувати війну, імпічмент та звільняти з посади Президента, віце-президента та інших цивільних посадових осіб. Конгрес не міг би розумно та відповідально здійснювати ці повноваження, не маючи інформації про діяльність означених органів виконавчої влади.

Нагляд здійснюється за допомогою широкого спектра напрямків діяльності Конгресу. Деякі з найвідоміших прецедентів є порівняно рідкісними дослідженнями спеціальних комітетів щодо великих скандалів або рішень виконавчої влади, що пішли шкереберть. Прикладами є створення тимчасових спеціальних комітетів щодо дослідження фактів придбання Китаєм інформації про американську ядерну зброю в 1999 році; справа Іран-контрас в 1987 році; зловживання владою Федеральним Бюро з Розслідувань в 1975-1976 та «Уотергейт» в 1973-1974 рр. Першим прецедентом

для такого роду нагляду був спеціальний комітет Палати Представників в 1792 році, що досліджував поразку армії в битві проти племен індіанців.

Висновки. Класичний менеджмент як наука та мистецтво управління ресурсами в інтересах найбільш ефективної діяльності організації традиційно розглядається в рамках комерційних організацій. В той же час всі основні принципи менеджменту проявляються і в державному управлінні. Очевидно, що багато в чому завдяки високій якості побудови системи державного управління, використанню структурних принципів, принципів процесу, принципів кінцевого результату адміністративного менеджменту такі країни як США, Велика Британія, Франція, Німеччина, Японія мають політичну стабільність, економічний розвиток і займають провідні ролі у світовій спільноті. Законодавча влада поряд із владою виконавчою і судовою є однією з головних галузей верховної державної влади. Вона надає обраним народом представникам право приймати закони, рівні для всіх, створені для збільшення благ народу. Органи законодавчої влади можуть мати різні назви: Верховна Рада, Конгрес, Сейм, Фолькетинг, Альтинг тощо, однак всі вони виконують переважно однакові представницькі, законодавчі, політичні, установчі та інші функції, маючи величезну відповідальність за свою діяльність перед всією країною. В даній статті ми проаналізували і порівняли вплив принципів адміністративного менеджменту, пропонованих А. Файолем для комерційних організацій, на діяльність законодавчих органів – парламентів України та Сполучених Штатів Америки – Верховної Ради та Конгресу. Хоча реалізація кожного з принципів адміністративного менеджменту в державній службі має відповідну специфіку, – чітке дотримання інструкцій, концентрація влади, необхідність політичної волі, обмеження свободи дій, – ми можемо стверджувати, що парламенти обох країн використовують у своїй діяльності та моделі побудови принципи, описані в статті.

Список використаних джерел:

1. Administrative Management: Fayol's Principles [Електронний ресурс]: Boundless Management. – Режим доступу: <https://www.boundless.com/management/textbooks/boundless-management-textbook/organizational-theory-3/classical-perspectives-29/administrative-management-fayol-s-principles-167-4018/>
2. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/http://www.rada.gov.ua/>
4. Про Регламент Верховної Ради України: Верховна Рада України; Закон України від 09.03.2010 № 1952-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
5. Strategic Planning [Електронний ресурс]: Congressional Management Foundation. – Режим доступу: <http://www.congressfoundation.org/congressional-operations/management-services/strategic-planning>
6. Organizational Structure of Congress [Електронний ресурс]: Union County College Faculty. – Режим доступу: <http://faculty.ucc.edu/egh-damerow/congress.htm>
7. The doctrine of nondelegation [Електронний ресурс]: Wikipedia. The free encyclopedia. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Nondelegation_doctrine
8. Separation of powers – delegation of legislative power [Електронний ресурс]: National Conference of State Legislatures. – Режим доступу: <http://www.ncsl.org/research/about-state-legislatures/delegation-of-legislative-power.aspx>
9. Delegation of powers [Електронний ресурс]: Encyclopaedia Britannica. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/473405/delegation-of-powers>

References:

1. Boundless Management, “Administrative Management: Fayol's Principles”, available at: <https://www.boundless.com/management/textbooks/boundless-management-textbook/organizational-theory-3/classical-perspectives-29/administrative-management-fayol-s-principles-167-4018/>

2. "The Constitution of Ukraine: the Verkhovna Rada of Ukraine; The Constitution, the Law from 28.06.1996 № 254k/96-VR" [Konstytutsiya Ukrainy: Verkhovna Rada Ukrainy; Konstytutsiya, Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (Ukr)
3. "The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine" ["Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy"], available at: <http://www.rada.gov.ua/> (Ukr) <http://www.rada.gov.ua/>
4. "On Regulations of the Supreme Council of Ukraine: the Verkhovna Rada of Ukraine, the Law from 09.03.2010 № 1952-VI" [Pro Rehlament Verkhovnoyi Rady Ukrainy: Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon Ukrainy vid 09.03.2010 № 1952-VI], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (Ukr)
5. Congressional Management Foundation, "Strategic Planning" available at: <http://www.congressfoundation.org/congressional-operations/management-services/strategic-planning>
6. Union County College Faculty, "Organizational Structure of Congress", available at: <http://faculty.ucc.edu/egh-damerow/congress.htm>
7. Wikipedia. The free encyclopedia, "The doctrine of nondelegation", available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Nondelegation_doctrine
8. National Conference of State Legislatures, "Separation of powers – delegation of legislative power", available at: <http://www.ncsl.org/research/about-state-legislatures/delegation-of-legislative-power.aspx>
9. Encyclopaedia Britannica, "Delegation of powers", available at: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/473405/delegation-of-powers> <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/473405/delegation-of-powers> <http://www.rada.gov.ua/>

Ключові слова: управління; менеджмент; планування; організація; парламент; делегування; координація; моніторинг.

Ключевые слова: управление; менеджмент; планирование; организация; парламент; делегирование; координация; мониторинг.

Keywords: government; management; planning; organisation; parliament; delegation; coordination; monitoring.